

INCIDENTBESTRIJDING

Bedrijfsbrandweer nu landelijk inzetbaar

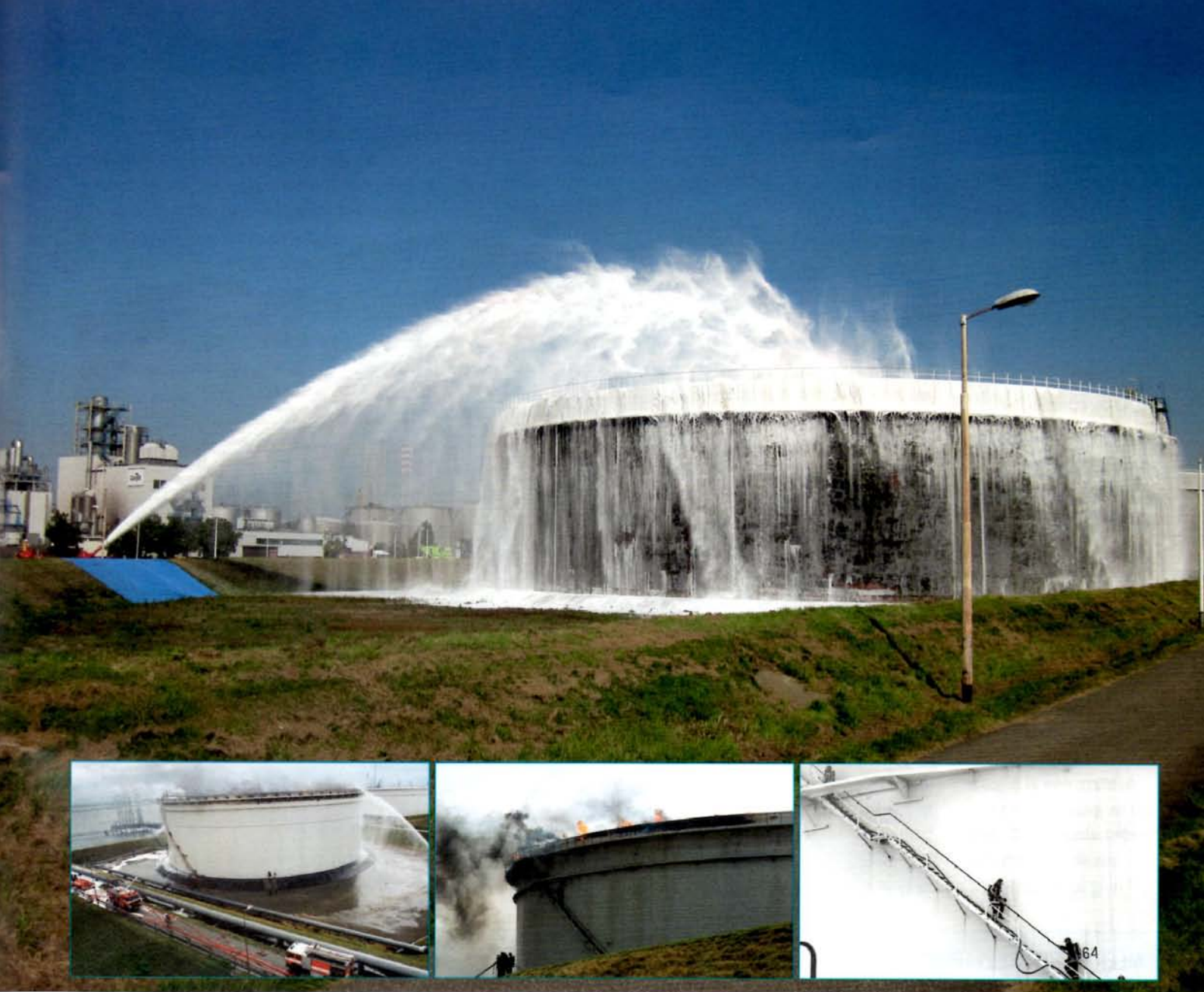
De bedrijfsbrandweer van petrochemiebedrijven kan voortaan teams met kennis en materieel inzetten om grote incidenten elders in het land te helpen bestrijden. De bedrijven hebben samen met de publieke brandweer vorig jaar de stichting Platform Industriële Incidentbestrijding opgericht. De oprichters van de stichting vertellen over het hoe en waarom van de samenwerking.

TERST: ERIK TE ROLLER; FOTO'S: GEZAMENLIJKE BRANDWEER

'Heel veel gemeenten, brandweerkorpsen en bedrijven weten nog niet dat ze landelijke hulp kunnen inroepen bij een groot incident, zoals een brand, een transportongeval met gevaarlijke stoffen of wateroverlast. Met de stichting Platform Industriële Incidentbestrijding (PII) willen we daarin verandering brengen. Als het goed is weet straks elke plaatselijke brandweercommandant dat hij een beroep kan doen op een andere veiligheidsregio om te komen helpen', zegt Klaas Winters, voorzitter van het bestuur van het nieuwe platform en directeur van Aircraft Fuel Supply op Schiphol. 'De aangesloten bedrijven kunnen elders in het land assistentie verlenen', vervolgt hij. 'Niet dat ze op eigen houtje naar een incident zullen rijden. De leiding van het bestrijden van een groot incident is altijd in handen van de HOVD, de hoofdofficier van dienst van de veiligheidsregio. Hij of zij bepaalt of er extra hulp ingeroepen moet worden. Op dat niveau moet dus bekend zijn dat het mogelijk is hulp te vragen van de brandweer en bedrijfsbrandweer uit bijvoorbeeld de regio's Amsterdam, Kennemerland, Rotterdam of Sittard-Geleen en ook dat mensen van het LIOGS kunnen adviseren over hoe je het beste om kunt gaan met bepaalde stoffen. In België en Duitsland is die onderlinge hulp al jarenlang goed georgani-

seerd. Met het platform streven we ernaar dit in Nederland ook landelijk te organiseren en hiermee zijn we al een eind op weg.' Peter van Zanten van adviesbureau Berenschot heeft aan de wieg van PII gestaan. Eerder heeft hij Amsterdam IJmond Mutual Aid (AYMA) van de grond geholpen, een regionale samenwerking van de regionale brandweerkorpsen Amsterdam Amstelland en Kennemerland, de brandweer van Schiphol en het speciale materieel van zes grote olieterminals in het Amsterdamse Westelijk havengebied AMAS (Amsterdam Mutual Aid System). De afgelopen twee jaar heeft hij aan de oprichting van het nieuwe platform gewerkt, waaraan behalve AYMA (Amsterdam/IJmond) ook de Gezamenlijke Brandweer (met haar Industriële Brandbestrijdings Pool) en de DCMR Milieudienst Rijnmond uit de regio Rotterdam deelnemen, de brandweer van Chemelot (locatie van onder meer DSM, Sabic) in Geleen en Dow in Terneuzen. Verder nemen Argos Energies, Shell-Nederland en AkzoNobel op landelijke schaal deel. 'Bij de brand bij Chemie-Pack bleek de lokale brandweer te weinig middelen te hebben om deze speciale brand te bestrijden, zoals spullen en materieel om een schuimdekken aan te brengen', zegt Van Zanten. 'De Gezamenlijke Brandweer in Rotterdam had die middelen wel,

DE VERVUILER BETAALT. 'HET BEDRIJF, DAT EEN INCIDENT HEEFT, BETAALT DE KOSTEN.'

maar werd pas in een later stadium ingeschakeld. Met het platform willen we bereiken, dat de lokale brandweer indien nodig meteen een beroep kan doen op de gespecialiseerde brandweer van bedrijven en tijdig advies inwint over hoe om te gaan met specifieke stoffen.'

Verrassingen voorkomen

Jos Keulen, Director Park Services van Sitech Services in Geleen, onder meer verantwoordelijk voor de gezamenlijke brandweer op de locatie Chemelot, behoort eveneens tot de kern van initiatiefnemers van het PII: 'Bij een groot incident heb je veel slagkracht nodig van zowel mensen als materieel. Die kun je realiseren door samen te werken. Wij hebben meegeemaakt, dat de 46 fabrieken op de site Chemelot wellicht geen proceswater meer zouden kunnen innemen uit het Julianakanaal vanwege een verontreiniging. Stilleggen van de fabrieken zou miljoenen hebben gekost en mogelijk extra risico's voor de omgeving hebben opgeleverd. Vanuit Rotterdam zijn er toen wagens met zware pompen (25 tot 35 duizend liter water per minuut) gekomen om ons eventueel te helpen met het verpompen van Maaswater naar de locatie. Uiteindelijk hoefde dat niet te gebeuren,

maar het is een voorbeeld van hoe een andere regio met extra materieel hulp kan bieden.' Samenwerken houdt volgens Keulen meer in dan 'elkaar bellen als het spannend wordt'. Keulen geeft een voorbeeld: 'De afmetingen van de aansluitingen van slangen, pompen en dergelijke verschillen nogal eens per brandweerorganisatie. Om verrassingen te voorkomen hebben we verloopstukken aangeschaft, zodat we slangen, pompen en brandkranen voortaan overal goed op elkaar kunnen aansluiten. Verder hebben we in kaart gebracht welk materieel waar beschikbaar is, zodat we een goed landelijk overzicht hebben van wat ingezet kan worden. Ten slotte gaan we gezamenlijke oefenen, zodat we goed op elkaar ingespeeld zijn bij een echt incident.' Belangrijk is volgens Keulen ook dat de bedrijven niet alleen materieel en middelen beschikbaar stellen, maar een complete eenheid. 'De mensen die komen moeten weten wat ze doen, goed getraind zijn, over gecertificeerd materieel beschikken en naar een oplossing kunnen toewerken. Het is natuurlijk niet de bedoeling om ergens een stelletje cowboys op af te sturen.' Als voorbeeld noemt hij het team van Sitech, dat gespecialiseerd is in het overpompen van chemicaliën uit ontspoorde wagons, dat ook bij de ethanolbrand

Tot een aantal jaar geleden werd gedacht dat het blussen van een tankbrand technisch niet mogelijk was. Het gevaarlijke van tankbranden is dat het schuim er direct afbrandt als je er te weinig opspuit.

op het rangeerterrein Kijfhoek bij Barendrecht aanwezig is geweest en hulp heeft geboden bij spoorwegincidenten in België, Frankrijk en Italië.

Voorwaarden hulp aanbieden

Volgens Van Zanten zijn er goede afspraken gemaakt met de overheid en verzekeraars over de voorwaarden waaronder een bedrijfsbrandweer elders hulp kan bieden. 'Twee jaar geleden stond de bedrijfsbrandweer nog voor een dilemma. Volgens de vergunning moet een bedrijf voldoende middelen op eigen terrein hebben om een eventuele brand te bestrijden. Zodra de brandweer van bedrijf A echter met materieel uitrukt om te helpen de brand bij bedrijf B te blussen, is er tijdelijk onvoldoende brandweerpersoneel en materieel op het terrein van A aanwezig. Als daar dan brand uitbreekt voldoet A niet meer aan de vergunnings- en verzekeringsvoorwaarden en is daarvoor aansprakelijk. Inmiddels hebben we een doorbraak bereikt.' Winters: 'Het Verbond van Verzekeraars heeft in een formele brief laten weten, dat de verzekering blijft gelden als de bedrijfsbrandweer buiten de eigen regio assistentie verleent en er gelijktijdig brand uitbreekt op het eigen bedrijfsterrein.' Van Zanten: 'De verzekeraars verwelkomen het initiatief dat bedrijven elkaar helpen en zo de schade beperkt houden. Het geringe risico dat er gelijktijdig ook op het terrein van het hulpverlenende bedrijf brand ontstaat nemen ze voor lief.' Ook de overheid heeft er geen problemen mee. Keulen: 'Belangrijk voor de overheid is, dat wij onder normale om-

standigheden voldoende mensen en materieel op onze site hebben. Als er ergens anders iets gebeurd zullen we heus niet zomaar leegrijden. Als we onder de norm van de aanwijzing komen, zal de regionale brandweer moeten besluiten of het verantwoord is dat we elders hulp gaan bieden. Blijven we boven de norm, dan is de beslissing aan het bedrijf. Wel vindt inzet altijd plaats onder leiding van de overheid, waarbij ze accepteert dat er tijdelijk minder materieel op de site aanwezig is.' Verder zijn er afspraken gemaakt over het vergoeden van de kosten van een extra inzet.' Winters: 'Hier geldt het principe van "de vervuiler betaalt". Het bedrijf, dat een incident heeft, betaalt de kosten.' Een brandweerteam neemt altijd een pro forma overeenkomst mee die het bedrijf waar opgetreden wordt meteen dient te tekenen. Het gaat hierbij om het vergoeden van de eventuele kosten van schuim en beschadiging of verlies van materieel. Uiteindelijk staat de overheid garant voor het betalen van de kosten. Werkt samenwerking niet in de hand dat brandweerkorpsen van gemeenten en bedrijven gaan bezuinigen op materieel en er daarbij op vertrouwen dat ze voldoende hulp uit andere regio's krijgen mocht de nood aan de man komen? 'De brandweer van bedrijven moet aan alle wettelijke eisen voldoen', verklaart Van Zanten. 'Dat verandert niet. Elders hulp bieden komt daar bovenop en is daar niet strijdig mee. De bedrijven doen meer dan hun wettelijke plicht: ze springen elders zo nodig bij in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen.'

'ALS JE VRAGEN HEBT OVER GEVAARLIJKE STOFFEN KUN JE GEWOON BELLEN.'

MEER PRAKTIJKERVARING

'Het Platform Industriële Incidentbestrijding zorgt niet alleen voor meer slagkracht van de brandweer, maar helpt brandweertien ook om meer praktijkervaring op te doen', zegt zelfstandig veiligheidsadviseur Kees Kappetijn, die als jurist voorheen in de regio Rotterdam betrokken was bij het aanwijzen door de overheid van bedrijven om een bedrijfsbrandweer op te zetten. Hij verwelkomt de samenwerking. 'Voortaan beperkt de inzet zich niet tot de eigen regio. Brandweertien kunnen verzoeken om bijstand uit het hele land krijgen. Ze doen praktijkervaring op, waardoor ze beter zijn voorbereid op grote incidenten. Bij de brand bij Chemie-Pack was het een ad hoc beslissing om een beroep te doen op de brandweer van Shell Moerdijk en later op de Gezamenlijke brandweer. Met het platform PII is het nu een vanzelfsprekende zaak, dat een brandweercommandant indien nodig direct een beroep doet op gespecialiseerde teams van elders. Verder geeft de industrie met dit initiatief het signaal af dat er weliswaar nog steeds een groot incident kan plaatsvinden, maar dat op voorhand afgesproken is dat veiligheidsregio's elkaar komen helpen en dat hiervoor geen financiële of bestuurlijke belemmeringen meer zijn.'

Wettelijke plicht

Dat een deel van de bedrijfsbrandweer het terrein tijdelijk verlaat, is volgens hem geen probleem. 'De kans dat twee grote incidenten à la de brand bij Chemie-Pack tegelijk plaatsvinden is uiterst klein', zegt Kappetijn. 'Mocht dat toch het geval zijn, dan vindt er een zogenoemde herbezetting van kazernes of tijdelijke aanpassing van

het dekkingsgebied plaats. Als bijvoorbeeld de Gezamenlijke Brandweer uit Rotterdam die van Chemelot te hulp schiet en er op dat moment ergens in de Rijnmond brand uitbreekt, kan AMAS (Amsterdam Mutual Aid System – red.) zo nodig assistentie verlenen.' De kans dat brandweerkorpsen van de samenwerking gebruik maken om op eigen materieel te bezuinigen acht hij eveneens bijzonder klein. 'Op grond van hun vergunningen zijn bedrijven verplicht om voldoende getraind personeel en specifiek materieel in huis te hebben, bijvoorbeeld om tankbranden te blussen. Daar kunnen ze niet van afwijken zolang de overheid eisen via de vergunning of brandweeraanwijzing blijft stellen. Het enige wat ze nu anders doen is bijzonder materieel beschikbaar stellen voor incidenten bij bedrijven elders.'

Gezamenlijke voorraad

Voldoen aan de wettelijke plicht betekent niet dat elk bedrijf alles in huis moet hebben. Kappetijn: 'Als zes bedrijven op zeven locaties actief zijn, kunnen ze bijvoorbeeld twee gezamenlijk eenheden samenstellen die in staat zijn om calamiteiten op deze zeven locaties te bestrijden. Dat staat de overheid toe. Ook kunnen ze een gezamenlijke voorraad aan schuimvormende middelen aanhouden in plaats per bedrijf veertigduizend liter van die middelen op te slaan. Die middelen zijn niet alleen duur, maar ook beperkt houdbaar. Dat gebeurt al in Rotterdam. Nieuw is dat de Gezamenlijke Brandweer een deel van de schuimvormende middelen nu ook beschikbaar stelt voor het blussen van branden buiten de eigen regio.'

Vroeger stonden op alle bedrijfsterreinen losse vaatjes schuim waar bij een serieuze tankbrand weinig mee kon worden uitgericht. Nu worden de voorraden goed beheerd. Binnen vier uur na een alarmering kan IBP beginnen met de blussing. Nergens ter wereld is een systeem van deze omvang zo mobiel. Op de grote foto zijn drie van de zes SVM-trailers te zien.

LIOGS

DCMR Milieudienst Rijnmond biedt al jaren onderdak aan het Landelijk Informatiepunt Ongevallen Gevaarlijke Stoffen (LIOGS). Bij het LIOGS kunnen specialisten van veiligheidsregio's en andere overheidsinstaties met vragen terecht over gevaarlijke stoffen en hoe daarmee om te gaan bij incidenten. Aan de hand van een situatierapport, vrachtbrief of UN-nummer kunnen de veiligheidsexperts van LIOGS direct informatie geven of kijken welk chemiebedrijf in de buurt ter plekke advies of hulp kan bieden. De informatie over stoffen en hulpverlenende bedrijven zit in een database van de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie die door LIOGS wordt beheerd. 'Wij zien onszelf als kennismakelaars. Bij een incident kunnen we de juiste mensen aan elkaar koppelen', zegt Martin Meijer, coördinator chemisch advies van DCMR. Hij wijst erop, dat het LIOGS niet zomaar kan adviseren wat hulpverleners ter plaatse moeten doen. 'Bekend zijn met situatie ter plaatse is van cruciaal belang om de effecten van stoffen op de omgeving goed te kunnen inschatten en het incident effectief te kunnen bestrijden. Als er ergens een tankwagen kantelt, dan weet de Adviseur Gevaarlijke Stoffen van de lokale brandweer ons meestal wel te vinden, hoewel sommige korpsen wel eens lang wachten voordat ze ons bellen. Wat we vooral willen uitdragen is dat LIOGS geen Rotterdamse aangelegenheid is, maar een landelijk informatiecentrum

waar hulpverleners terecht kunnen voor praktische informatie, expertise ter plaatse of hulpverlening vanuit het bedrijfsleven', aldus Meijer. Op dit moment wordt bekeken of de Database FACTS, met informatie over 29 duizend incidenten met gevaarlijke stoffen kan worden ondergebracht bij het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) en of het LIOGS ook deze database kan beheren. Voordeel is dat de brandweer dan de beschikking heeft over informatie van eerdere incidenten en deze bijvoorbeeld kan benutten bij oefeningen en trainingen. LIOGS vult de database steeds aan met informatie over nieuwe incidenten. Via het Platform voor Industriële Incidentenbestrijding hoopt het LIOGS nog meer bekendheid te krijgen bij brandweercommandanten en burgemeesters overal in het land. 'Als je vragen hebt over gevaarlijke stoffen kun je gewoon bellen', aldus Meijer. De telefoon rinkelt bij het LIOGS niet alleen bij incidenten. 'We krijgen vaak op voorhand vragen als bijvoorbeeld een bedrijf zich in een bepaalde plaats wil vestigen en de autoriteiten willen weten wat er met de stoffen en het proces eventueel mis kan gaan. Risico is kans maal effect. Als het effect onevenredig groot is, dan roept dat bij ons in ieder geval weer allerlei vragen op', verklaart Meijer.

¹Erik te Roller is freelance journalist.